Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту

Методичні вказівки

до написання та захисту кваліфікаційної роботи
для студентів спеціальності
072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»
освітньої програми «Фінанси»
всіх форм здобуття освіти

Суми
Сумський державний університет
2025

Методичні вказівки щодо написання та захисту кваліфікаційної роботи / укладачі: Гриценко Л.Л., Люта О.В., Дейнека О.В., Пігуль Н.Г., Дехтяр Н.А. – Суми: Сумський державний університет, 2025. – 41 с.

Кафедра фінансових технологій і підприємництва ННІ БіЕМ

ЗМІСТ

с.

1. Загальні положення……... 5
2. Порядок виконання кваліфікаційної роботи бакалавра…… 10

2.1. Етапи та графік виконання кваліфікаційної роботи бакалавра…….. 10
2.2. Визначення і затвердження теми……... 11
2.3. Керівництво підготовкою кваліфікаційної роботи бакалавра……. 12
2.4. Завдання для виконання кваліфікаційної роботи бакалавра…… 13
2.5. Огляд джерел науково-методичної інформації та використання фактичних даних…….. 13

3. Структура, зміст та оформлення кваліфікаційної роботи бакалавра……. 14

3.1. Загальні вимоги щодо структури та змісту кваліфікаційної роботи бакалавра…… 14
3.2. Методичні вказівки до виконання та оформлення кваліфікаційної роботи бакалавра…… 18

4. Використання технологій штучного інтелекту у підготовці кваліфікаційної роботи……... 25
5. Підготовлення кваліфікаційної роботи бакалавра до захисту……. 25

5.1. Нормоконтроль кваліфікаційної роботи бакалавра……. 25
5.2. Оцінювання керівником кваліфікаційної роботи бакалавра…….. 26
5.3. Звіт подібності…….. 28
5.4. Зовнішня рецензія…… 28
5.5. Підготовлення доповіді та презентаційних матеріалів… 29

6. Захист кваліфікаційних робіт бакалавра……. 30

6.1. Порядок захисту кваліфікаційної роботи……..... 30
6.2. Оцінювання кваліфікаційної роботи бакалавра…… 31

7. Шаблони документів……... 33
Додаток А. Орієнтовна тематика кваліфікаційних робіт…… 34

Додаток Б. Зразок оформлення змісту кваліфікаційної роботи……... 41

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

З метою забезпечення конкурентоспроможності на сучасному ринку праці випускник бакалаврату за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» освітньої програми «Фінанси» має володіти не лише ґрунтовними знаннями фінансової термінології та здатністю застосовувати набуті під час навчання знання на практиці, а й умінням системно, логічно та аргументовано формулювати й обґрунтовувати власну професійну позицію у фаховому середовищі. Важливим є також уміння ефективно доносити спеціалізовану фінансову інформацію до колег і співробітників, які не мають профільної фінансової освіти, а також зрозуміло пояснювати її клієнтам.

Саме у процесі виконання кваліфікаційної роботи завершується формування відповідних загальних і фахових компетентностей здобувачів вищої освіти, відбувається інтеграція та демонстрація набутих знань і практичних умінь, комунікативних навичок, а також здатності до автономної діяльності, прийняття відповідальності та своєчасного виконання поставлених професійних завдань.

Кваліфікаційна робота, з одного боку передбачає самостійне розв’язання складного завдання або комплексної проблеми у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку , що супроводжується проведенням досліджень та/або застосуванням інноваційних підходів, з іншого – є формою контролю одержаних здобувачем у процесі навчання інтегрованих знань, набуття вмінь і навичок, необхідних для виконання професійних обов’язків.

Написання та захист кваліфікаційної роботи є завершальним етапом освітнього процесу підготовки бакалаврів за освітньою програмою «Фінанси». У контексті спеціальної підготовки кваліфікаційна робота покликана засвідчити рівень опанування здобувачем вищої освіти комплексу дисциплін, передбачених навчальним планом, а в аспекті професійної підготовки – продемонструвати здатність здійснювати самостійні дослідження, обґрунтовано обирати методи та інструменти розв’язання поставлених завдань, а також застосовувати сучасні й інноваційні

підходи до їх вирішення.

Успішне виконання кваліфікаційної роботи значною мірою зумовлюється рівнем усвідомлення здобувачем вищої освіти основних вимог до її змісту, структури, обсягу, логіки викладення матеріалу та правил оформлення. Чітке розуміння цих вимог сприяє системності дослідження, обґрунтованості висновків і належному представленню результатів роботи.

Запропоновані методичні вказівки покликані надати всебічну підтримку здобувачам вищої освіти за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» освітньої програми «Фінанси» у процесі виконання кваліфікаційної роботи бакалавра, а також слугувати орієнтиром для керівників з метою забезпечення єдиних підходів до організації роботи студента, її виконання та захисту. У вказівках визначено узгоджені вимоги до вибору теми, послідовності етапів виконання, змістового наповнення окремих розділів, оформлення роботи, а також порядок захисту й критерії оцінювання.

Кваліфікаційна робота як невід'ємна складова освітньої програми має бути зорієнтована на досягнення відповідних програмних результатів навчання та підтверджувати рівень сформованості загальних і фахових компетентностей випускника.

Метою підготовки кваліфікаційної роботи бакалавра є демонстрація здобувачем вищої освіти здатності розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері фінансів, банківської справи та страхування, а також уміння застосовувати методи й теоретичні положення фінансової науки у професійній діяльності.

Як теоретико-прикладне дослідження кваліфікаційна робота бакалавра має передбачати ґрунтовне теоретичне осмислення актуальної науково-практичної проблеми та містити обґрунтовані пропозиції щодо її практичного розв'язання, сформовані на основі всебічного та системного аналізу стану фінансової системи, її суб'єктів і об'єктів.

У процесі виконання кваліфікаційної роботи здобувач вищої освіти має оволодіти навичками коректної постановки наукової проблеми та обґрунтування її актуальності, чіткого формулювання

мети і завдань дослідження, побудови логічного плану й оптимальної структури роботи. Особлива увага у кваліфікаційній роботі має бути приділена практичному застосуванню спеціалізованого програмного забезпечення, формуванню, аналізу та інтерпретації фінансової звітності відповідно до тематики дослідження.

Важливим є також обґрунтоване застосовувати економіко-математичних методів і моделей для підвищення аргументованості управлінських та економічних рішень, а також уміння працювати з науковими та нормативними джерелами, статистичною й обліково-фінансовою інформацією, здійснювати комплексний аналіз і оцінювання різних аспектів практичної діяльності у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

Під час підготовки кваліфікаційної роботи здобувачі вищої освіти зобов'язані використовувати, поряд з вітчизняними джерелами, наукові праці зарубіжних дослідників, опубліковані англійською мовою, що сприятиме розширенню теоретичної бази дослідження, ознайомленню з сучасними міжнародними науковими підходами та підвищенню рівня академічної й професійної комунікації.

Виконання кваліфікаційної роботи бакалавра сприяє формуванню таких компетентностей:

Загальні компетентності:

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК03. Здатність планувати та управляти часом.
ЗК05. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.
ЗК06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні
ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК09. Здатність бути критичним і самокритичним.
ЗК12. Здатність працювати автономно.

Фахові компетентності:

СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.

СК02. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.

СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

СК04. Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач.

СК05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.

СК06. Здатність застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення для отримання та обробки даних у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

СК07. Здатність складати та аналізувати фінансову звітність.

СК09. Здатність здійснювати ефективні комунікації.

СК10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.

СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

Підготовка кваліфікаційної роботи бакалавра забезпечує досягнення таких програмних результатів навчання:

ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПР02. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.

ПР03. Визначати особливості функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.

ПР04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків,

банківської системи, страхування та фондового ринку.
ПР05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система, страхування та фондового ринку).
ПР06. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач.
ПР07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.
ПР10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.
ПР12. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у фінансовій сфері діяльності.
ПР13. Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансових процесів.
ПР14. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.
ПР16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.
ПР17. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.
ПР18. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.
ПР19. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.

Отже, кваліфікаційна робота бакалавра є ключовим інструментом підсумкової атестації здобувачів вищої освіти за освітньою програмою «Фінанси», що забезпечує інтеграцію теоретичної та практичної підготовки, перевірку рівня

сформованості загальних і фахових компетентностей та досягнення програмних результатів навчання. Її виконання сприяє розвитку аналітичного мислення, професійної відповідальності, здатності до самостійного прийняття обґрунтованих рішень і ефективної комунікації у фаховому середовищі, що загалом підвищує готовність випускника до успішної професійної діяльності та конкурентоспроможності на сучасному ринку праці.

2. ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА

2.1. Етапи та графік виконання кваліфікаційної роботи бакалавра

Виконання кваліфікаційної роботи складається з таких основних етапів:

1) визначення напряму дослідження, закріплення керівника кваліфікаційної роботи, вибір і затвердження теми;

2) обговорення та узгодження завдання та складання плану кваліфікаційної роботи;

3) огляд джерел науково-методичної та навчальної інформації, їхня систематизація і написання теоретичної частини роботи;

4) збирання фактичного матеріалу, звітної, статистичної фінансово-економічної та банківської інформації;

5) написання першого, другого та третього розділів роботи бакалавра;

6) завершення написання кваліфікаційної роботи бакалавра, приведення її структури і змісту у відповідність до встановлених вимог;

7) оформлення кваліфікаційної роботи та проходження нормоконтролю;

8) подання роботи для перевірки на наявність текстових запозичень;

9) рецензування роботи бакалавра; подання завершеної роботи на кафедру;

10) підготовка до публічного захисту і захист роботи.

Графік виконання кваліфікаційної роботи бакалавра затверджують на початку навчального року, а його додержання контролює керівник.

Успішне виконання кваліфікаційної роботи бакалавра залежить від чіткого додержання послідовності її виконання.

2.2. Визначення і затвердження теми

Кваліфікаційну роботу бакалавра виконують за тематикою, що відповідає освітній програмі «Фінанси» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок». Кафедра фінансових технологій і підприємництва визначає та затверджує орієнтовну тематику кваліфікаційних робіт (додаток А), яку щорічно переглядають, доповнюють і розміщують на сайті кафедри. Здобувачі обирають тему роботи відповідно до напряму їх досліджень, які вони здійснювали під час навчання. *Не рекомендовано виконувати декільком здобувачам кваліфікаційні роботи з однакової теми на базі даних одного суб'єкта господарювання, установи або організації, за винятком виконання комплексної кваліфікаційної роботи.*

Теми кваліфікаційних робіт та керівники затверджуються відповідним наказом.

2.3. Керівництво підготовкою кваліфікаційної роботи бакалавра

На період підготовки кваліфікаційної роботи бакалавра кафедра призначає здобувачу вищої освіти керівника його роботи. Керівник здійснює постійний контроль за діяльністю здобувача з підготовки його кваліфікаційної роботи, а також за додержанням графіка її виконання.

До основних функцій керівника кваліфікаційної роботи належать:

– консультування здобувачів вищої освіти із питань вибору теми роботи, розроблення її плану, підбирання літератури,

науково-методичної та спеціальної інформації, підготовлена окремих розділів і розкриття змісту роботи, підготовка до захисту;

– узгодження із здобувачем завдання на кваліфікаційну роботу бакалавра;

– консультація щодо можливості використання і попереднього оброблення вихідних даних;

– поради щодо оформлення і презентації роботи;

– систематичний контроль за виконанням окремих етапів затвердженого графіка виконання бакалаврської роботи;

– інформування кафедри про виконання студентом кваліфікаційної роботи і випадки недодержання графіка підготовки окремих розділів і роботи загалом;

– участь в обговоренні кафедрою будь-яких питань щодо підготовки кваліфікаційних робіт і результатів їхнього захисту;

– участь у роботі комісії з попереднього захисту робіт.

Здобувач повинен періодично інформувати керівника кваліфікаційної роботи про процес її підготовки, консультуватися з проблемних питань, що виникли, обов’язково доводити до відома керівника інформацію про можливі відхилення від затвердженого графіка виконання роботи.

Відповідальність за теоретичне і методично завершене розроблення та висвітлення теми, якість оформлення кваліфікаційної роботи бакалавра покладена на здобувача вищої освіти.

Після отримання остаточного варіанта кваліфікаційної роботи керівник оцінює її в розрізі критеріїв, зазначених у листі оцінювання кваліфікаційної роботи бакалавра.

2.4. Завдання для виконання кваліфікаційної роботи бакалавра

Написання кваліфікаційної роботи бакалавра починається з обговорення здобувачем із керівником завдання на її виконання, у якому зазначають: тему, перелік питань, який необхідно розробити, в частині теоретичної, аналітично-розрахункової та конструктивної частин та дату видачі завдання.

Завдання для виконання кваліфікаційної роботи бакалавра формулює керівник його роботи. Базою для розроблення завдання на виконання кваліфікаційної роботи є попередній план, складений здобувачем. Його обов'язково необхідно обговорити та узгодити з керівником. План повинен відповідати темі дослідження, мати чітку логіку поєднання теоретичного, практичного та аналітичного матеріалу.

Завдання для виконання кваліфікаційної роботи підписують здобувач і керівник його роботи, а потім у призначений термін здобувач ці завдання подає на затвердження завідувачеві кафедри. Завдання для виконання кваліфікаційної роботи оформлюють одним примірником, який видають здобувачеві вищої освіти. Цей примірник здобувач розміщує у кваліфікаційній роботі після анотації. Невиконання завдання або ж систематичне відхилення від календарного регламенту є підставою для недопущення студента до захисту кваліфікаційної роботи бакалавра.

2.5. Огляд джерел науково-методичної інформації та використання фактичних даних

Відповідно до обраної теми студент здійснює пошук, систематизацію і ретроспективний аналіз джерел науково-методичної інформації: монографій, авторефератів дисертацій, підручників і посібників, публікацій у періодичних фахових виданнях, інформації з мережі «Інтернет». Поряд із вітчизняними джерелами, **обов'язково** потрібно використовувати наукові публікації зарубіжних авторів англійською мовою, що забезпечує поглиблення теоретичного підґрунтя дослідження, ознайомлення з актуальними міжнародними науковими підходами та сприяє розвитку навичок академічної й професійної комунікації. Глибину ретроспективного аналізу фахових науково-методичних джерел визначено потребами дослідження з оптимальною кількістю 35–40 джерел.

Підготовка кваліфікаційної роботи бакалавра передбачає узагальнення нормативно-правової бази з питань обраної теми здобувачем, а саме: законів України, указів Президента України,

постанов та розпоряджень Кабінету Міністрів, нормативних документів органів державної та місцевої влади, нормативної бази державних регуляторів.

Джерелами фактичної інформації є планові та звітні показники фінансово-господарської діяльності, документація статистичної, бухгалтерської і поточної звітності, інформація з офіційних сайтів органів державної та місцевої влади, державних регуляторів, Міністерства фінансів України, Державного комітету статистики України та ін.

3. СТРУКТУРА, ЗМІСТ ТА ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА

3.1. Загальні вимоги щодо структури та змісту кваліфікаційної роботи бакалавра

Кваліфікаційну роботу бакалавра виконують у вигляді спеціально підготовленого рукопису, який містить результати оригінального дослідження, що характеризується певною логікою побудови, послідовністю і завершеністю.

До структури кваліфікаційної роботи повинні входити такі елементи в зазначеній послідовності:

- титульний аркуш;
- завдання до кваліфікаційної роботи;
- анотація;
- зміст (додаток Б);
- перелік скорочень, умовних позначень, термінів (за необхідності);
- вступ;
- основна частина роботи, яка містить розділи, що розкривають основний зміст роботи відповідно до переліку питань, сформульованих в завданні;
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки (за необхідності).

Під час підготовки кваліфікаційної роботи бакалавра необхідно додержуватися вимог, узагальнених в таблиці 1.

До кваліфікаційної роботи додають (не належать до додатків, а формуються окремими документами):

– відгук керівника (заповнює керівник);

– інформаційну довідку щодо якісних показників кваліфікаційної роботи (заповнює керівник);

– протокол перевірки роботи на наявність ознак академічного плагіату (заповнює керівник);

– рецензію на кваліфікаційну роботу (заповнює рецензент).

Таблиця 1 – Загальні вимоги до кваліфікаційних робіт освітнього ступеня «бакалавр»

Елементи кваліфікаційної роботи	**Вимоги**
Титульний аркуш	Обсяг – 1 сторінка
Анотація	Обсяг – 1–2 сторінки
	Містить такі обов'язкові елементи: - актуальність теми дослідження; - мета кваліфікаційної роботи; - об'єкт дослідження; - предмет дослідження; - основний результат роботи; - ключові слова (3–5); - кількісний склад елементів роботи (сторінок (з урахуванням додатків), таблиць, рисунків, джерел інформації, додатків)
Завдання до кваліфікаційної роботи	Обсяг – 2 сторінки
Зміст	Обсяг – 1 сторінка (див. додаток Б)
Вступ	Обсяг – 2 сторінки
	Охоплює такі обов'язкові елементи: - актуальність теми дослідження; - мета кваліфікаційної роботи; - завдання дослідження; - об'єкт дослідження; - предмет дослідження; - методи дослідження; - інформаційна база дослідження

Елементи кваліфікаційної роботи	Вимоги	
Основна частина	Обсяг – 25–30 сторінок (без титульного аркуша, реферату, завдання на кваліфікаційну роботу, змісту, вступу, висновків, списку використаних джерел і додатків)	
	Варіанти можливої структури кваліфікаційної роботи та змістовне її наповнення	
	Теоретико-методичне висвітлення теми: - обсяг (до 30 % обсягу основної частини); - структура – 1–2 пункти	У теоретичному блоці викладають основні теоретичні й методичні положення теми дослідження (розкривають зміст економічних категорій, наводять класифікацію або структуру, розглядають методи аналізу та оцінювання), подають огляд літературних джерел, нормативної бази з даної проблематики, а також визначають власне ставлення автора до дискусійних і невирішених питань. Теоретична частина кваліфікаційної роботи певною мірою має реферативний характер, тому необхідно звернути увагу на необхідність посилання на використані джерела інформації.
	Аналітичне висвітлення теми: - обсяг (до 40 % обсягу основної частини); - структура – 2–3 пункти	У другому (аналітичному) блоці студент повинен виконати поглиблений аналіз стану досліджуваної проблеми. Аналітична частина повинна бути максимально насиченою фактичною інформацією, що відображає фінансово-економічну ситуацію не менше ніж за 3 останніх роки відповідно до обраної теми. Ці матеріали потрібно оформити у вигляді таблиць, графіків, діаграм і обов’язково їх проаналізувати.
	Прикладні аспекти висвітлення теми: - обсяг (до 30 % обсягу основної частини); - структура – 1–2 пункти	На основі результатів проведеного аналізу сформувати напрями вирішення існуючих проблем, спираючись на офіційні фактичні дані. Характер і зміст запропонованих рекомендацій, повинні ґрунтуватися на висновках і результатах проведеного аналізу.
Висновки	Обсяг – 2 сторінки	
	У висновках стисло узагальнюють основні результати дослідження, лише за необхідності зазначаючи, у якому пункті основної частини міститься докладна аргументація	
Список використаних джерел	Обсяг – оптимально 35–40 джерел	

3.2. Методичні вказівки щодо виконання та оформлення кваліфікаційної роботи бакалавра

Титульний аркуш є першою сторінкою кваліфікаційної роботи і містить основні дані про бакалаврську роботу та її автора. Титульний аркуш оформлюють за визначеною формою (див. додаток Б).

Завдання до кваліфікаційної роботи оформлює за визначеною формою та видає здобувачеві керівник перед початком підготовки кваліфікаційної роботи згідно графіку навчального процесу.

Анотація обов'язково містить такі структурні елементи: актуальність теми, де обґрунтовується важливість дослідження в сучасних умовах; мету роботи, що визначає кінцеву ціль дослідження; а також чітко окреслені об'єкт (процес або явище, що створює проблемну ситуацію) та предмет дослідження (конкретні аспекти або властивості об'єкта, що вивчаються).

Крім того, в анотації зазначається основний результат роботи, який відображає особистий внесок автора та наукову або практичну новизну. Завершується текст переліком ключових слів (від 3 до 5 термінів) та відомостями про кількісний склад елементів роботи, а саме: загальну кількість сторінок (враховуючи додатки), кількість використаних таблиць, рисунків, джерел інформації та додатків.

Зміст подається у вигляді логічно впорядкованого переліку структурних елементів кваліфікаційної роботи, а також назв розділів і підрозділів із зазначенням сторінок, з яких вони починаються. Назви розділів і підрозділів мають бути лаконічними, зрозумілими, стилістично коректними та змістовно пов'язаними з темою кваліфікаційної роботи, не дублюючи її формулювання. Важливо забезпечити, щоб найменування розділів і підрозділів у змісті повністю відповідали їх назвам у тексті роботи.

Назви пунктів повинні бути стислими і зрозумілими, літературно грамотними, тісно пов'язаними з назвою кваліфікаційної роботи, але не повторювати її.

За потреби у роботі подається **окремий перелік скорочень**, умовних позначень і термінів. Окрім цього, їх роз'яснення обов'язково наводиться безпосередньо в тексті при першому використанні. Скорочення, символи та позначення, що вживаються в роботі не більше двох разів, до зазначеного переліку не включаються.

У **вступі** до кваліфікаційної роботи формулюється теоретична і практична актуальність теми. Як обґрунтування доцільності розроблення теми чітко характеризуються зовнішні прояви відповідної фінансово-кредитної проблеми в сучасних умовах розвитку національної економіки на мікро- та макрорівнях, стан її розв'язання в економічній науці та практиці реалізації фінансових відносин.

Для цього варто оцінити ступінь вивченості досліджуваної проблеми, зазначити, які аспекти даної проблеми теоретично і практично вирішені, а які є дискусійними. Характеризуючи стан наукових робіт з обраної тематики, потрібно назвати вчених, які зробили значний внесок у її розроблення. Далі необхідно визначити об'єкт та предмет дослідження.

Об'єкт дослідження – це процес або явище, які породжують проблемну ситуацію. Не потрібно називати об'єктом дослідження конкретне підприємство, організацію, установу або їхні структурні підрозділи.

Предмет дослідження деталізує конкретну проблему в межах об'єкта дослідження. Це те, що перебуває в межах об'єкта і на що спрямовано увагу в процесі підготовлення кваліфікаційної роботи. Предмет визначає тему дослідження. Об'єкт, предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як ціле і його частина. Так, наприклад, для теми «Фінансове забезпечення інститутів місцевого самоврядування» об'єкт дослідження може бути визначений як «сукупність економічних відносин, що виникають у процесі фінансового забезпечення інститутів місцевого самоврядування», а предмет – «теоретичні положення та практичний інструментарій фінансового забезпечення інститутів місцевого самоврядування».

Потім сформулювати мету кваліфікаційної роботи і основні

завдання, які необхідно виконати для її досягнення.

Мета кваліфікаційної роботи бакалавра – це очікуваний кінцевий результат, що зумовлює загальну спрямованість і логіку дослідження. Наприклад, для теми «Фінансове забезпечення інститутів місцевого самоврядування» метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних засад і практичних аспектів формування та використання фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування, оцінювання ефективності існуючих механізмів їх фінансового забезпечення, а також обґрунтування напрямів удосконалення фінансового забезпечення інститутів місцевого самоврядування. Завдання до кваліфікаційної роботи розкривають мету та зміст предмета дослідження.

Завдання, які ставлять у вступі до кваліфікаційної роботи, повинні відповідати меті дослідження. Формулювання завдань можна подати, використовуючи слова типу: дослідити…, узагальнити…, систематизувати..., уточнити..., визначити..., розробити…, спрогнозувати..., обґрунтувати пропозиції... тощо. Зазвичай на основі завдань дослідження будують структуру кваліфікаційної роботи, тобто завдання роботи повинні відповідати змісту кваліфікаційної роботи.

Після цього необхідно визначити об’єкт і предмет дослідження.

Важливу роль під час написання кваліфікаційної роботи відіграють вибрані методи вирішення завдань, що дозволяють досягти поставленої мети. У вступі потрібно назвати методи дослідження, які використовуються: наукова абстракція, індукція та дедукція, аналіз та синтез, логічне узагальнення, порівняльний і статистичний аналіз, логіко-історичний метод, метод аналогій, кореляційний і багатофакторний регресійний аналіз; групування та інші.

Методи дослідження бажано подавати в розрізі практичних аспектів їхнього застосування, із зазначенням для вирішення яких саме завдань їх використовують. У вступі також наводять узагальнену характеристику інформаційної бази, на основі вивчення якої була написана кваліфікаційна робота.

Далі необхідно визначити практичне значення одержаних

результатів, тобто висвітлити напрямки їхнього практичного застосування. За наявності в студента публікацій на тему кваліфікаційної роботи, а також участі в науково-практичних конференціях, семінарах у вступі також потрібно навести відповідні відомості про апробацію результатів дослідження. **Конкретну структуру та зміст кваліфікаційної роботи визначають залежно від теми дослідження, студент узгоджує їх із керівником кваліфікаційної роботи.**

Перший розділ роботи присвячений теоретико-методичному обґрунтуванню обраної теми, його рекомендований обсяг становить до 30 % загального обсягу основної частини. Структурно цей блок зазвичай поділяється на 1–2 пункти, у яких послідовно викладаються основні теоретичні положення: розкривається зміст ключових категорій, наводяться класифікації та структура явищ, а також розглядаються методи аналізу та оцінювання. Теоретико-методична частина роботи може містити сутнісну характеристику, категоріальний апарат проблематики дослідження, критичний огляд наукової думки і нормативної бази щодо стану об’єкта дослідження. Також доцільно викласти методологію аналізу, порівняти наявні методики (методичні принципи), виявити їх переваги та недоліки; дослідити галузеві особливості методичних підходів тощо.

Студент повинен розкрити сучасний стан наукової думки в галузі проблем досліджуваної теми, проаналізувати різні теорії і погляди, зробити критичний огляд відповідних наукових джерел (монографій, авторефератів дисертацій, наукових статей тощо), навести відповідний аналіз основних категорій і понять, висловити й обґрунтувати своє ставлення, сформувати проблемні питання. Використання літературних джерел повинно супроводжуватися обов’язковим посиланням на них. Опрацьовуючи літературу, не варто повністю цитувати прочитаний текст.

Другий розділ роботи є базою для практичного дослідження, його рекомендований обсяг становить до 40 % основної частини. Структурно цей блок поділяється на 2–3 пункти, у яких здобувач здійснює поглиблений аналіз сучасного стану досліджуваної проблеми. Аналітична частина має бути максимально насичена

актуальною фактичною інформацією, що відображає фінансово-економічну ситуацію за період тривалістю не менше ніж 3 останніх роки. Зібрані статистичні та фінансові дані необхідно систематизувати та представити у формі таблиць, графіків і діаграм, забезпечивши кожну з них обов'язковим авторським коментарем та аналітичними висновками. Для проведення досліджень повинні використовуватись інформаційно-аналітичні програмні продукти та системи, що забезпечують оброблення, візуалізацію та інтерпретацію фінансових даних. До таких належать, наприклад, MS Excel, Google Sheets та ін. Для виконання аналітичної частини дослідження та наочної ілюстрації результатів можуть використовуватися різноманітні інструменти для обробки, аналізу та графічного подання даних https://libguide.sumdu.edu.ua/web/site/category.html?id=95.

Третій розділ є логічним продовженням аналітичної частини (другого розділу) та ґрунтується на результатах проведеного дослідження. Його зміст спрямований на формування реальних, обґрунтованих і придатних до практичної реалізації заходів щодо вирішення виявлених проблем, оптимізації процесів або підвищення ефективності досліджуваного об'єкта / явища. Обсяг третього розділу має становити до 30 % основної частини кваліфікаційної роботи, що дозволяє максимально сконцентрувати увагу на практичній реалізації ідей без дублювання аналітичного матеріалу. У цьому підрозділі здобувач має сформулювати конкретні напрями вирішення ключових проблем, виявлених у другому розділі, спираючись на кількісні й якісні результати аналізу. Кожний напрям має узгоджуватися з висновками аналітичної частини та бути чітко обґрунтованим. У висновках стисло узагальнюють основні результати дослідження, лише за необхідності зазначаючи, у якому пункті основної частини міститься докладна аргументація

Кожний пункт кваліфікаційної роботи завершується короткими висновками (4–5 речень), у яких висвітлюються результати напрацювань з обраної теми; узагальнюють основні тенденції динаміки розвитку, проблеми і недоліки у функціонуванні об'єкта дослідження; визначають основні

причини їхнього виникнення та можливості усунення; узагальнюють розроблені рекомендації та пропозиції.

Висновки є завершальною частиною кваліфікаційної роботи та має на меті узагальнення результатів проведеного дослідження, оцінку рівня досягнення поставленої мети та виконання визначених завдань. У висновках не подається нова інформація, а стисло систематизуються та інтерпретуються основні наукові й практичні результати роботи.

У висновках студент повинен у логічній та послідовній формі узагальнити результати дослідження відповідно до структури основної частини роботи. Доцільно формулювати висновки за кожним розділом або пунктом роботи, акцентуючи увагу на ключових положеннях, отриманих у процесі теоретичного аналізу, аналітичного дослідження та розроблення практичних рекомендацій. Висновки повинні бути чіткими, лаконічними та логічно завершеними, без повторення тексту основної частини роботи та без надмірних теоретичних відступів. Формулювання мають бути однозначними, науково коректними та відповідати вимогам академічної доброчесності.

У списку використаних джерел подається бібліографічний опис усіх інформаційних джерел, на які здійснювалися посилання в кваліфікаційній роботі. Формування списку може здійснюватися одним із двох способів на вибір здобувача: у порядку згадування джерел у тексті роботи або в алфавітному порядку за прізвищами перших авторів чи назвами публікацій. Рекомендована кількість використаних джерел становить 35–40 найменувань, при цьому частка іноземних джерел має бути не меншою ніж 20 % від загальної кількості. Список літератури повинен бути збалансованим і актуальним, охоплюючи щонайменше 75 % джерел, опублікованих протягом останніх п’яти років. Використання джерел, що походять із країн-агресорів або видані мовами країн-агресорів, не допускається.

Оформлення списку використаних джерел та посилань у тексті здійснюється відповідно до вимог ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» або за стилем APA 7 (сьоме

видання). Незалежно від обраного стандарту, стиль оформлення має бути єдиним і послідовним у межах усієї роботи. Для автоматизованого формування бібліографічних описів за ДСТУ 8302:2015 або APA 7 доцільно скористатися онлайн-сервісом Grafiati (https://www.grafiati.com/uk/).

Додатки можуть містити, наприклад, проміжні математичні обґрунтування, формули і розрахунки; таблиці допоміжних цифрових даних; копії фінансової звітності, витяги із звітних матеріалів, виробничі плани і програми; інструкції й методики, опис алгоритмів і програм розв'язування задач; ілюстрації допоміжного характеру та ін. За змістом склад додатків не регламентовано, оскільки він може бути різним.

Кваліфікаційна робота бакалавра повинна бути виконана та оформлена з додержанням усіх технічних вимог до наукових робіт, викладених у національних стандартах 3008:2015 «Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання» та ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання». Основні вимоги до кваліфікаційної роботи викладені в розділі 5 методичних вказівок: Методичні вказівки щодо правил оформлення студентських робіт / укладач А. Г. Бухтіарова. – Суми : Сумський державний університет, 2019. – 29 с.

4. ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ПІДГОТОВЦІ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Застосування технологій штучного інтелекту (ШІ) під час підготовки бакалаврської кваліфікаційної роботи здійснюється відповідно до Політики використання штучного інтелекту Сумського державного університету. Штучний інтелект може використовуватися як допоміжний інструмент, що сприяє проведенню наукових досліджень, оптимізації процесів аналізу інформації та формуванню практичних рекомендацій, за умови суворого дотримання принципів академічної доброчесності, етичних стандартів і відкритості щодо джерел та способів використання таких технологій. Деталізовані вимоги, а також приклади коректного застосування інструментів ШІ визначені в Політиці використання штучного інтелекту Сумського державного університету, розміщеній на офіційному сайті університету .

5. ПІДГОТОВЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА ДО ЗАХИСТУ

5.1. Нормоконтроль кваліфікаційної роботи бакалавра

Для забезпечення належної якості виконання кваліфікаційна робота бакалавра підлягає обов’язковому нормоконтролю з додержанням установлених вимог оформлення.

Нормоконтроль кваліфікаційних робіт здійснюють керівники кваліфікаційних робіт. Студент зобов’язаний упродовж 1–2 днів після проходження нормоконтролю усунути зауваження щодо оформлення кваліфікаційної роботи.

Керівник кваліфікаційної роботи, оцінюючи роботу, ураховує якість її оформлення та ступінь доопрацювання за зауваженнями.

Кваліфікаційні роботи, що пройшли нормоконтроль та

отримали задовільні результати перевірки на наявність ознак академічного плагіату подаються в електронному вигляді на кафедру разом із супровідними документами. Електронна версія кваліфікаційної роботи повинна бути підписана цифровими підписами здобувача та керівника. Інструкція про накладання цифрового підпису на кваліфікаційну роботу наведена за посиланням (наказ ректора № 0223-І від 20.05.2022 р.).

5.2. Оцінювання керівником кваліфікаційної роботи бакалавра

Згідно із графіком повністю завершену, оформлену відповідно до вимог і підписану кваліфікаційну роботу студент подає керівникові для оцінювання. Керівник кваліфікаційної роботи заповнює лист оцінювання встановленого зразка, у якому відображається формування оцінювання в розрізі передбачених критеріїв оцінювання виконання кваліфікаційної роботи.

Максимальна оцінка кваліфікаційної роботи становить 60 балів. Під час формування оцінки кваліфікаційної роботи керівник повинен орієнтуватися на таку шкалу оцінювання критеріїв (табл. 2).

Таблиця 2 – Критерії оцінювання керівником кваліфікаційної роботи бакалавра

Критерій оцінювання	**Максимальна кількість балів**
І. Оцінювання змістовних аспектів кваліфікаційної роботи бакалавра	
Загальний рівень розкриття теми *(відповідність виконаної кваліфікаційної роботи затвердженому завданню, повнота та рівень вирішення завдань дослідження, досягнення поставленої мети):* 1 – сформульована мета роботи не відповідає темі дослідження та затвердженому завданню; поставлені завдання виконані не більше ніж на 20 %; 2 – нечітко сформульована мета кваліфікаційної роботи; поставлені завдання виконані на 40 %; 3 – мета дослідження сформульована відповідно до теми дослідження, завдання виконані не більше ніж на 60 %; 4 – мета дослідження загалом досягнута, поставлені завдання виконані не в повному обсязі, не більше ніж 80 %; 5 – робота повністю відповідає темі, всі завдання дослідження вирішені, поставлена мета досягнута	5

Відповідність кваліфікаційної роботи зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» програмним результатам навчання. ***Кваліфікаційна робота демонструє, що здобувач :*** 1 – знає і розуміє теоретичні основи та принципи фінансової науки; 2 – уміє абстрактно мислити, застосовує аналіз і синтез для виявлення ключових характеристик суб'єктів фінансових систем; 3 – знає загальнонаукові та спеціальні методи дослідження фінансових процесів; 4 – ідентифікує джерела та розуміє методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирає та аналізує необхідну фінансову інформацію, розраховує показники, що характеризують стан фінансових систем; 5 - володіє методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем; 6 – застосовує спеціалізовані інформаційні системи, сучасні фінансові технології та програмні продукти; 7 – аналізує фінансову звітність і здатний правильно інтерпретувати одержану інформацію; 8 – застосовує набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань і змістовно інтерпретує одержані результати	40 (кожен пункт оцінюється від 0 до 5 балів)
ІІ. Оцінювання організаційних аспектів кваліфікаційної роботи	
Додержання графіка виконання кваліфікаційної (бакалаврської) роботи: 1 – систематичне порушення термінів, що призвело до неподання керівнику вчасно кваліфікаційної роботи; 2 – порушення термінів подання окремих частин роботи; 3 – порушення терміну подання роботи для нормо - контролю; 4 – порушення терміну подання роботи керівнику після усунення зауважень, що були виявлені під час проходження нормоконтролю; 5 – повне і своєчасне дотримання термінів підготовки та подання роботи до захисту	5
Відповідність роботи вимогам нормоконтролю: 0 – зауваження щодо оформлення роботи після проходження нормоконтролю не враховано, їхня кількість більша ніж 4; 1 – після виправлення зауважень за підсумками нормоконтролю в роботі залишилося не більше ніж 4 порушення встановлених правил оформлення; 2 – після виправлення зауважень за підсумками нормоконтролю в роботі залишилося не більше ніж 3 порушення встановлених правил оформлення	5
Відповідність роботи вимогам нормоконтролю: 3 – після виправлення зауважень за підсумками нормоконтролю в роботі залишилися 1–2 порушення встановлених правил оформлення; 4 – усі зауваження щодо оформлення роботи після проходження нормоконтролю виправлено; 5 – додержання усіх правил оформлення на час проведення нормоконтролю	5

Результат зовнішнього рецензування: 0 – негативна рецензія; 1 – позитивна рецензія з більше ніж 3 зауваженнями; 2 – позитивна рецензія із 3 зауваженнями; 3 – позитивна рецензія із 2 зауваженнями; 4 – позитивна рецензія із 1 зауваженням; 5 – позитивна рецензія без зауважень	5
Разом максимальна кількість балів	60 балів

Кожний критерій оцінюють дискретно, згідно з наведеними в таблиці варіантами можливої кількості балів, зважаючи на наявність або відсутність зауважень за цим критерієм, їхній характер і кількість.

5.3. Звіт подібності

Відповідно до Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин у Сумському державному університеті перевірку академічних текстів на плагіат проводять за допомогою програмного забезпечення Strike Plagiarism. Керівник засвідчує факт перевірки кваліфікаційної роботи на наявність збігів підписом на титульному аркуші, а також оформлює відповідний протокол перевірки роботи на наявність ознак академічного плагіату.

5.4. Зовнішня рецензія

Для одержання незалежної об’єктивної оцінки кваліфікаційної роботи бакалавра здійснюють її зовнішнє рецензування. Рецензент зобов’язаний оцінити роботу за переліком, зазначеним у критеріях шаблону.

У разі зниження максимальних балів, зазначених у п. 1 - 5 рецензент повинен зазначити недоліки, що призвели до такого зниження. Одержану кількість балів переводять у національну шкалу оцінювання.

Рецензія завершують загальним висновком про рівень роботи, її відповідність або невідповідність установленим вимогам,

оцінкою за національною шкалою (відмінно, добре, задовільно або незадовільно), її рекомендацією (нерекомендацією) до публічного захисту.

Рецензент засвідчує інформацію, подану в рецензії, особистим підписом і за наявності печаткою.

5.5. Підготовлення доповіді та презентаційних матеріалів

Остаточну оцінку роботи визначають за результатами її публічного захисту на засіданні екзаменаційної комісії (далі – ЕК). Якщо захист кваліфікаційної роботи проводитиметься англійською мовою, то ці матеріали готують англійською мовою згідно з Положенням про організацію викладання дисциплін та організацію захисту кваліфікаційних робіт англійською мовою.

Студент готує для захисту доповідь та презентацію. Доповідь повинна бути стислою, конкретною, з послідовним зверненням до демонстраційних матеріалів. Зміст доповіді та склад презентаційних матеріалів необхідно узгодити з керівником кваліфікаційної роботи бакалавра

Щодо структури, доповідь можна поділити на три частини. У першій частині доповіді основними моментами є повтор вступу до роботи, де обґрунтовують актуальність обраної теми, дають характеристику наукової проблеми, формулюють мету, завдання, об’єкт і предмет дослідження. У другій, найбільшій частині доповіді, характеризують у логічній послідовності одержані теоретичні та практичні результати, а також зазначається, як отримані результати дослідження вплинуть на досягнення цілей сталого розвитку. Закінчують доповідь загальними висновками за темою роботи бакалавра. Основні результати дослідження бажано подати у вигляді графіків, таблиць, діаграм, які дозволять краще викласти матеріал доповіді.

У складі презентаційних матеріалів корисним є слайд, що коротко характеризує актуальність, мету, завдання і практичну цінність кваліфікаційної роботи, у якому комплексно характеризується загальна схема й логіка дослідження.

6. ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ БАКАЛАВРА

6.1. Порядок захисту кваліфікаційної роботи

Присвоєння кваліфікації за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» освітньої програми «Фінанси» проводить ЕК за результатами обов'язкового публічного захисту.

Захист кваліфікаційних робіт бакалаврів проходить на засіданнях ЕК.

На початку захисту секретар ЕК коротко повідомляє присутніх про особу бакалавра, який буде захищатися, тему його кваліфікаційної роботи, висновки керівника та рецензента про доцільність допущення роботи до захисту, можливість присвоєння відповідної кваліфікації та надані ними попередні оцінки.

Для доповіді студентові надають до 10 хвилин часу. Під час доповіді студент повинен: охарактеризувати проблемну ситуацію, обґрунтувати ухвалений варіант вирішення проблеми, практичну значущість результатів.

Крім доповіді, захист передбачає відповіді студента на питання членів ЕК. У своїх відповідях студент повинен продемонструвати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців у фінансовій сфері діяльності.

6.2. Оцінювання кваліфікаційної роботи бакалавра

Критерії оцінювання робіт бакалаврів є використання ЕК для виявлення відповідності професійних компетентностей студента вимогам освітньо-професійної програми.

Результати захисту обговорює ЕК на закритому засіданні. У разі незгоди з оцінкою здобувач вищої освіти має право подати апеляцію.

Для підсумкового оцінювання кваліфікаційних робіт застосовують 100-бальну шкалу. Одержану студентом підсумкову оцінку одночасно фіксують у протоколі засідання ЕК за 100-

бальною шкалою та національною шкалою оцінювання.

Підсумкову оцінку кваліфікаційної роботи бакалавра формують як суму оцінки керівника, зовнішнього рецензента (максимально – 60 балів) та оцінки захисту кваліфікаційної роботи (максимально – 40 балів).

Максимальна кількість балів, яку може одержати студент під час захисту кваліфікаційної роботи, становить 40 балів.

У таблиці 3 подані рекомендовані критерії та шкала підсумкового оцінювання захисту кваліфікаційних робіт, якими може керуватися ЕК.

Таблиця 3 – Критерії оцінювання захисту роботи бакалавра ЕК

Критерій оцінювання	**Максимальна кількість балів**
Теоретична та практична цінність результатів кваліфікаційної роботи бакалавра *(рівень узагальнення наявних теоретичних підходів, методів і методик, використання сучасних та оригінальних методів дослідження, глибина аналітичного вивчення стану прояву проблеми на об'єкті дослідження, відсутність помилок у розрахунках):* 5 – результати роботи мають певну теоретичну та практичну цінність, але є поверхневими та недостатньо обґрунтованими; 10 – результати роботи мають теоретичну та практичну цінність, обґрунтовані, відповідають стану сучасного вивчення проблеми, проте в роботі не використані сучасні методи і технології дослідження особливостей реального об'єкта; 15 – результати роботи мають теоретичну та практичну цінність, якісно обґрунтовані на основі аналізу статистичних даних, фінансово-економічних показників, а також за допомогою вивчення та узагальнення чинних теоретичних підходів і практичних методик; використані сучасні та оригінальні методи дослідження	15
Презентація кваліфікаційної роботи бакалавра *(якість викладення змісту роботи в доповіді, стиль викладення, мовна грамотність, якість демонстраційного матеріалу):* 3 – доповідь не містить чіткої структури та логіки розкриття. Текст доповіді прочитано. Ілюстративний матеріал не узгоджено з текстом доповіді, він не розкриває результатів дослідження та проблематики теми. Істотно порушено часовий регламент тривалості доповіді; 6 – у доповіді частково відображено основні змістовні аспекти роботи. Студент не знає вільно тему та матеріали дослідження (текст доповіді переважно було прочитано). Ілюстративний	10

Критерій оцінювання	Максимальна кількість балів
матеріал частково розкриває результати та проблематику дослідження. Слайди не узгоджені з текстом доповіді. Незначне відхилення від часового регламенту тривалості доповіді; 8 – доповідь загалом структурована, дотримано логіку розкриття основних змістовних аспектів роботи. Студент демонструє знання теми та матеріалів дослідження. Проте ілюстративний матеріал неповністю розкриває результати та проблематику дослідження. Часовий регламент тривалості доповіді додержано; 10 – у доповіді стисло, конкретно та в логічній послідовності відображено всі основні змістовні аспекти кваліфікаційної роботи бакалавра. Студент демонструє вільне знання теми та матеріалів дослідження, грамотно використовує понятійно-категоріальний апарат, методи дослідження, демонстраційний матеріал. Слайди узгоджено з текстом доповіді. Додержано часовий регламент тривалості доповіді	
Відповіді на поставлені запитання, вміння вести дискусію *(вміння студента стисло, змістовно, переконливо, аргументовано відповідати на поставлені запитання, а також на зауваження керівника і рецензента):* 0 – студент не дав відповіді на поставлені запитання та зауваження; 5 – відповіді на запитання були поверхневими, були помилки, що вказували на нерозуміння теоретичних і практичних аспектів теми роботи; 10 – відповіді були правильними, але в аргументації допущені окремі неточності, з'ясовані під час дискусії; 15 – студент стисло, змістовно, переконливо, аргументовано відповів на запитання, а також на зауваження керівника і рецензента. Виявив вміння аргументовано висловлювати власну думку та вести дискусію	15

Оцінку захисту кваліфікаційної роботи за кожним критерієм формують як середнє арифметичне з оцінок, виставлених членами ЕК. Загальну оцінку захисту кваліфікаційної роботи визначають як суму балів, одержаних за кожним із передбачених критеріїв.

Переведення результатів 100-бального оцінювання в 4-бальне і літерні символи ECTS здійснюється за таблицею відповідності (табл. 4).

Рішення про присвоєння студентові кваліфікації бакалавра з фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку і про загальну оцінку роботи ухвалюють на закритому засіданні ЕК

відкритим голосуванням. Результати засідання ЕК оголошує голова в день захисту після оформлення протоколу засідання.

Таблиця 4 – Шкала оцінювання 100-бальна

Сума балів за шкалою університету	**Оцінка за національною шкалою**
90–100	5 (відмінно)
82–89	4 (добре)
74–81	
64–73	3 (задовільно)
60–63	
35–59	2 (незадовільно)
0–34	2 (неприйнятно)

7. ШАБЛОНИ ДОКУМЕНТІВ

Шаблони необхідних документів розміщено на сайті кафедри фінансових технологій і підприємництва.

До шаблонів відносять:

− заяву щодо вибору теми;
− титульний аркуш;
− завдання до кваліфікаційної роботи;
− анотацію;
− відгук керівника;
− інформаційну довідку;
− рецензію на кваліфікаційну роботу;
− протокол перевірки роботи на наявність ознак академічного плагіату.

ДОДАТОК А
ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ

1. Стан та тенденції розвитку фінансової системи України.
2. Стан та тенденції розвитку банківської системи України.
3. Роль страхового ринку в забезпеченні фінансової стабільності держави.
4. FinTech та його вплив на функціонування фінансової системи України.
5. Публічні фінанси України та їх роль у забезпеченні соціально-економічної політики.
6. Транспарентність публічних фінансів в Україні.
7. Державний кредит та його роль у формуванні доходів бюджету.
8. Стан та тенденції розвитку бюджетної політики держави.
9. Система доходів і видатків бюджету, їх оптимізація (на прикладі відповідного бюджету).
10. Бюджетний дефіцит та механізми його фінансування в системі державних фінансів.
11. Аналіз виконання доходів державного (місцевого) бюджету в умовах воєнного стану.
12. Аналіз виконання видатків державного (місцевого) бюджету в умовах воєнного стану.
13. Фінансове забезпечення оборони та національної безпеки України.
14. Фінансове забезпечення галузей соціальної (або іншої) сфери.
15. Аналіз фінансового стану підприємства.
16. Формування та використання фінансових ресурсів підприємства.
17. Особливості формування витрат підприємства та їхній вплив на результати фінансово-господарської діяльності.
18. Формування фінансових результатів суб’єктів

господарювання та напрямки їхнього використання.

19. Особливості планування прибутку суб’єктів господарювання, напрямки його вдосконалення.
20. Формування та розподіл прибутку корпоративних підприємств з урахуванням принципів сталого розвитку.
21. Оцінювання фінансових результатів корпоративних підприємств.
22. Фінансування оновлення основних засобів у контексті сталого розвитку.
23. Оборотні кошти підприємств, джерела їхнього формування та ефективність використання.
24. Склад і структура оборотних коштів підприємства та напрямки їхньої оптимізації.
25. Оцінювання кредитоспроможності позичальника.
26. Аналіз ліквідності (платоспроможності) підприємства й напрями її зміцнення.
27. Оцінювання фінансової стійкості підприємства.
28. Фінансове планування на підприємстві та напрями його удосконалення.
29. Фінансове планування підприємств в умовах стратегічних ризиків та сталого розвитку.
30. Планування грошових потоків на підприємстві.
31. Бюджетування на підприємстві та напрямки його удосконалення.
32. Бюджетування діяльності підприємства з урахуванням інвестиційних та ESG-пріоритетів.
33. Організація системи фінансового контролінгу на підприємстві.
34. Фінансовий контролінг у системі антикризового та сталого управління підприємством.
35. Антикризове фінансове управління в разі загрози банкрутства підприємства.

36. Фінансові аспекти санації та банкрутства підприємства.
37. Особливості організації фінансів корпоративних підприємств в умовах воєнного стану.
38. Оцінювання фінансового стану та фінансової стійкості підприємства з урахуванням ESG-факторів.
39. Аналіз фінансового стану підприємства та шляхи його стабілізації в умовах воєнного стану.
40. Фінансова санація та реструктуризація підприємств у кризових умовах.
41. Цифровізація корпоративних фінансів та її вплив на діяльність підприємства.
42. Використання цифрових технологій у фінансовому управлінні підприємством.
43. Автоматизація фінансового планування та бюджетування на підприємстві.
44. Аналіз грошових потоків підприємства з використанням цифрових інструментів.
45. Фінансовий аналіз діяльності підприємства з використанням цифрових сервісів.
46. Внутрішній фінансовий контроль підприємства в умовах цифровізації.
47. Фінансові ризики підприємства в умовах цифровізації.
48. Вплив цифрових платіжних інструментів на фінанси підприємства.
49. Перспективи цифровізації корпоративних фінансів в Україні.
50. Аналіз джерел фінансування діяльності суб’єкта господарювання та ефективності їх використання.
51. Комплексний аналіз фінансового стану підприємства.
52. Особливості фінансового аналізу державних підприємств.
53. Механізм функціонування банківської системи України.
54. Аналіз ролі банків у кредитуванні економіки.

55. Вплив центрального банку на функціонування банківської системи та економічний розвиток країни.
56. Аналіз фінансової стабільності банківської системи України.
57. Аналіз фінансового стану банку.
58. Аналіз фінансової стійкості банку.
59. Аналіз достатності капіталу банку.
60. Аналіз ліквідності банку.
61. Банківська діяльність в Україні в умовах воєнного стану: організаційні та регуляторні аспекти.
62. Роль Національного банку України у регулюванні банківських операцій в період кризових явищ.
63. Оцінка достатності банківського капіталу: вітчизняна та міжнародна практика.
64. Депозитні операції банків як джерело залучених ресурсів: проблеми та напрями вдосконалення.
65. Система гарантування вкладів фізичних осіб в Україні та її роль у забезпеченні фінансової стабільності.
66. Міжбанківське кредитування та рефінансування НБУ як інструменти підтримки ліквідності банків.
67. Особливості банківського кредитування різних видів економічної діяльності.
68. Валютні операції банків в умовах валютних обмежень та воєнного стану.
69. Валютні ризики банку та сучасні інструменти їх хеджування Організація готівкових операцій у банках.
70. Безготівкові розрахунки в банківській системі України: сучасний стан і цифрові платіжні сервіси.
71. Розвиток платіжних карток та карткових технологій у цифровій економіці України.
72. Інвестиційна діяльність банків на ринку цінних паперів: ризики та перспективи розвитку.

73. Діджиталізація банківських операцій в Україні: вплив на ефективність, ризики та якість обслуговування клієнтів
74. Аналіз фінансових можливостей страхових компаній та їх роль у фінансовій стабілізації.
75. Вплив ризиків та несприятливих подій на фінансову діяльність страхових компаній.
76. Дослідження тенденцій та перспектив розвитку страхового ринку в контексті змін у економіці.
77. Оцінка ролі страхових компаній у соціальному захисті населення та підтримці економічної безпеки.
78. Страхові ризики та методи їх оцінки у сучасній страховій практиці.
79. Стан та перспективи розвитку страхового ринку України в умовах воєнного стану.
80. Актуарні розрахунки та їх роль у формуванні страхових тарифів.
81. Особисте страхування як складова системи соціального захисту населення.
82. Розвиток медичного страхування в Україні: сучасні виклики та перспективи.
83. Майнове страхування в Україні: особливості, проблеми та тенденції розвитку.
84. Грошові надходження страхової компанії: структура, джерела та напрями формування.
85. Інвестиційна діяльність страхової компанії та її роль у забезпеченні платоспроможності.
86. Аналіз фінансових результатів страхової компанії .
87. Оцінка фінансового стану страхової компанії.
88. Антикризове управління в страхових компаніях.
89. Вплив регулювання фінансових ринків на їх ефективність та стабільність.

90. Аналіз ринку державних позик в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення.
91. Аналіз ринку муніципальних позик в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення.
92. Вплив цифровізації на трансформацію ринку фінансових послуг в Україні
93. FinTech-технології як фактор розвитку фінансового сектору
94. Використання штучного інтелекту в управлінні фінансами підприємств
95. Цифрові платіжні інструменти та їх роль у забезпеченні фінансової інклюзії
96. Розвиток цифрового банкінгу в Україні: сучасний стан і перспективи
97. Особливості розвитку фондового ринку України в умовах воєнного стану.
98. Поведінкові аспекти інвестування на фондовому ринку.
99. Цінні папери як інструмент фінансового ринку.
100. Акціонерний капітал підприємств та його роль у розвитку фондового ринку.
101. Облігації як інструмент залучення фінансових ресурсів на ринку цінних паперів.
102. Опціонні контракти на ринку цінних паперів.
103. Ф’ючерсні та форвардні контракти як інструменти хеджування фінансових ризиків.
104. Біржові індекси та рейтинги цінних паперів як індикатори стану фондового ринку.
105. Інфраструктура фондового ринку та її значення для ефективного функціонування ринку цінних паперів.
106. Ризик і прибутковість інвестицій у цінні папери.
107. Оцінка доцільності інвестування в цінні папери в сучасних умовах фінансового ринку.

108. Інститути спільного інвестування та їх роль у розвитку фондового ринку України.
109. Формування інвестиційного портфеля цінних паперів.
110. Фундаментальний і технічний аналіз цінних паперів у процесі прийняття інвестиційних рішень.
111. Механізм грошово-кредитного регулювання економіки України.
112. Особливості державного регулювання фінансового ринку в Україні.
113. Сучасний стан та тенденції розвитку фіскальної політики держави.
114. Державна інвестиційна політика в системі факторів економічного розвитку України.
115. Оцінка ефективності державної інвестиційної політики в сучасних умовах.
116. Особливості здійснення публічних закупівель: актуальні проблеми та напрями оптимізації.
117. Система державного фінансового контролю в Україні та шляхи підвищення його ефективності.

ДОДАТОК Б

ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ЗМІСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

ЗМІСТ

Два пусті рядки: розмір шрифту – 14 pt, міжрядковий інтервал – 1,5.

С.

Перелік скорочень, умовних позначень, одиниць і термінів……..... 4
Вступ……... 5
1 Теоретичні засади фінансового забезпечення інститутів місцевого самоврядування..……..... 7
1.1 Сутність фінансового забезпечення інститутів місцевого самоврядування 7
1.2 Джерела фінансового забезпечення інститутів місцевого самоврядування 10
2 Аналіз виконання бюджету Сумської області за період…..…… 15
2.1 Аналіз податкових та неподаткових надходжень бюджету Сумської області за період…… 15
2.2 Оцінювання доходів від операцій з капіталом та трансфертів бюджету Сумської області за період……. 18
3 Напрямки зміцнення фінансового забезпечення інститутів місцевого самоврядування…….…. 22
3.1 Удосконалення дохідної бази місцевих бюджетів за рахунок ПДФО 22
3.2 Роль фінансового забезпечення місцевого самоврядування у досягненні Цілей сталого розвитку та забезпеченні стійкого розвитку територіальних громад 26
Висновки……..... 29
Список використаних джерел……..... 31
Додаток А Функції інститутів місцевого самоврядування …… 32
Додаток Б Фінансова звітність бюджету Сумської області……..... 33
Додаток В Система бенчмаркенгу фінансового забезпечення інститутів місцевого самоврядування……..…… 34